

Datum: 31.08. 2022.

Broj: 02-06-1001

TI BiH: Zloupotreba javnih resursa za izbornu kampanju i dalje dominantna, predstavljena i mapa predizbornih radova i potrošnje

Sarajevo, 31. avgusta 2022. godine: U protekla dva mjeseca posmatrači Transparency International u Bosni i Hercegovini (TI BiH) zabilježili su preko 1300 primjera korišćenja javnih resursa za promociju stranaka i kandidata i značajno povećanje javne potrošnje u predizbornom periodu. Centralnoj izbornoj komisiji upućeno je 36 prijava zbog preuranjene kampanje, kršenja Zakona o finansiranju političkih partija i zloupotrebe javnih resursa koja nažalost nije adekvatno regulisana ni najnovijim izmjenama Izbornog zakona koje je nametnuo OHR.

Tako je CIK odbacio prve prijave TI BiH, jer se zabrana zloupotrebe javnih resursa odnosi samo na period zvanične izborne kampanje koja kreće 2. septembra, tako da će sve ono što se dešavalo u proteklom periodu proći nekažnjeno. CIK je za sada sankcionisao samo pojave preuranjene kampanje, a po prijavama TI BiH izrečeno je osam sankcija.

TI BiH ipak već dugo upozorava da se izborna kampanja vodi javnim sredstvima, a jedan od najskorijih primjera je plaćena promocija dokumentarnog filma „Od vizije do pobjede“ koji emituje RTRS, a za čiju promociju je postavljeno desetina bilborda sa likom direktora UKC-a RS Vlade Đajića koji je i kandidat za narodnog poslanika. Isti slučaj su i plaćeni bilbordi JU Nacionalni park Drina na kojima se promoviše direktor ove ustanove Radomir Pavlović koji je takođe kandidat za poslanika, a oba slučaja su prijavljena CIK-u. Iako kampanja traje 30 dana, političke stranke odavno su počele sa otvorenim održavanjem predizbornih skupova, od kojih je najveći broj održala SDA. Na velikom broju njih primijećeno je učešće zaposlenih u javnih institucijama, te čak i policijskih službenika.

U proteklom periodu zabilježen je i veliki broj primjera zloupotrebe događaja koje organizuju javne institucije za promociju stranaka i kandidata, ali nažalost i ova pojava je zabranjena zakonom samo u vrijeme zvanične izborne kampanje. Posmatrači TI BiH ispratili su 350 javnih događaja u organizaciji institucija, a na 67 posto prisustvovali su kandidati na izborima. Čak 32 događaja u protekla dva mjeseca odnose se na koncerte koje organizovale lokalne zajednice a na jednom od njih tokom „Zenica Summer Fest“ gradonačelnik Fuad Kasumović držao je političke govore i indirektno pozivao na glasanje.

Na koncertima povodom „Zvorničkog ljeta“ korištena su grafička rješenja u bojama SNSD-a dok je na jednom od koncerata u Banjaluci okupljenima prikazan spot sa ispunjenim predizbornim obećanjima aktuelnog gradonačelnika. U Banjaluci i okolnim lokalnim zajednicama održana je serija manifestacija „Krajiško veče“ na kojima je rađena direktna promocija kandidata SNSD-a, a ove događaje organizuje agencija koja preko tendera dobija značajna javna sredstva.

Nažalost, za razliku od zemalja okruženja, BiH nije uvela ograničenje javne potrošnje u predizbornom periodu, što je i ove godine ključni resurs koji se zloupotrebljava za kupovinu glasova i promociju kandidata.

Zbog toga je TI BiH objavio [online mapu](#) predizbornih radova čiji je početak ili završetak promovisan u protekla dva mjeseca. Podaci pokazuju da je u cijeloj BiH od 1.7. započelo 249 radova vrijednih 845 miliona KM, završeno je 227 radova vrijednih 175 miliona KM, a ukupna vrijednost javnih radova u ova dva mjeseca već je premašila godišnju vrijednost svih radova koji su po podacima Agencije za javne nabavke ugovoreni cijele prošle godine. Dodatna praksa koja je uvedena je predstavljanje planova gradnje infrastrukturnih objekata, za koje još nisu ni pokrenute procedure, a u prethodna dva mjeseca vrijednost ovakvih obećanih projekata je preko 500 miliona KM.

Zabilježeno je i značajno povećanje jednokratnih davanja usmjerenih na razne grupe stanovništva, gdje se u većini slučajeva radi u indirektnoj kupovini podrške birača javnim sredstvima. Tako je od 1. jula kroz jednokratna davanja svih nivoa vlasti građanima podijeljeno preko 200 miliona KM, a najznačajnija su izdavanja entitetskih vlada od preko 100 miliona za jednokratnu pomoć penzionerima, borcima, mladima i socijalnim kategorijama. Pored ovih, o kojima je TI BiH već izvještavao, izdaju se jednokratne subvencije struje od 100 KM za 70 000 korisnika u FBiH, pomoć Vlade Tuzlanskog kantona svim penzionerima od po 100 KM, pomoć vlade Hercegovačko-Neretvanskog Kantona nezaposlenima od 100KM, pomoć opštine Prnjavor mladima za odlazak na ekskurziju i jednokratnu pomoć medicinskim radnicima u Banjaluci, Drvaru i Prijedoru. Zabilježeno je i 17 slučajeva povećanja plata zaposlenima u javnom sektoru kao i 41 primjer povećanog zapošljavanja u javne institucije i preduzeća.

TI BiH ističe da svi ovi primjeri kao i značajno povećanje javne potrošnje u predizbornom periodu pokazuju da u BiH nisu stvoreni uslovi za fer i poštene izbore, jer značajnu prednost imaju kandidati i stranke koji raspolažu sa javnim resursima. TI BiH će i nakon zvaničnog početka izborne kampanje nastaviti pratiti aktivnosti funkcionera, stranaka i kandidata, posebno se fokusirajući na kršenje pravila ponašanja u kampanji, zloupotrebe javnih resursa, pritiske na birače i druge pojave, te će pratiti i troškove kampanje pojedinačnih stranaka.

TI BiH stoga ponovo poziva građane da sve ove nepravilnosti prijave putem mobilne aplikacije Reflektor: Izbori 2022, koja omogućava brzu i laku prijavu, a koja se može preuzeti preko linka: <https://reflektor.ba/>